

Nova Prava

GLASILO NARODNEGA DELAVSTVA

Zanimiva ugotovitev

Nekatere občine tudi pri današnjem gospodarskem stanju preveč štedijo

Na sedanjem zasedanju banskega sveta slovenske banovine je g. ban govoril o občinskem gospodarstvu. Glede proračuna podeželskih občin je povedal sledeče zanimivosti. Proračuni vseh podeželskih občin v letu 1938. so znašali 78,9 milijona dinarjev. Proračuni štirih avtonomnih mest pa 197,6 milijonov ali skupaj so znašali proračuni vseh slovenskih mest in podeželskih občin 276,5 milijonov dinarjev. To pomeni, da odpade na prebivalca približno 280 dinarjev bremen iz naslova občinske avtonomije. Iz naslova vseh davkov na leto pa odpade na prebivalca banovine 1056 dinarjev. To razmerje je zelo zanimivo in poučno. Proračunske številke slovenskih občin so tako nizke, da ne morejo dopustiti dobre gospodarske, zdravstvene in socialne ali kulturne politike. Ako naj vse naše življenje sloni na avtono-

miji občin, potem morajo proračuni občin znatno porasti, da bodo kos sodobnim nalogam. Ako pregledujemo proračune posameznih občin, se nam zdi, da nekatere občine tudi pri današnjem gospodarskem položaju vendarle preveč štedijo in preveč očitno zanemarijajo zlasti socialne in zdravstvene dolžnosti. Analiza izdatkov slovenskih občin bi bila zelo zanimiva. Kako poučno je samo dejstvo, da je veliko število onih občin, ki za socialne potrebe sploh nimajo kreditov. Mislimo, da bo treba še mevanja. Mislimo, da bo treba še veliko vzgoje, da bodo odločujoči činitelji po naših občinah pravilno pojmovali velike naloge, ki jih ima ljudska samouprava. Delavci plačajo velike zneske v blagajne naših občin, iz teh blagajn pa dobe razmeroma zelo malo.

Propadanje industrije

Najtežje je prizadeto delavstvo, pa tudi obrtništvo in trgovina

Industrijska zbornica v Zagrebu je ugotovila, da industrija na področju zbornice stalno nazaduje in ne kaže znakov za napredek. Pri tem so prizadete zlasti mlinska industrija, industrija lesa, olja, alkohola, rudarska, kovinska in elektrotehnična industrija, tekstilna in konfekcijska ter papirna industrija. Nasprotno se pa industrija dviga v drugih industrijskih središčih kot so Zenica, Beograd, Zemun, Pančevo, Kragujevac, Bor, Čačak itd. Nazadovanje industrijske proizvodnje ima za posledico pešanje obrtniške delavnosti in za-

stoj v trgovini. Pri tem je seveda najbolj prizadeto delavstvo.

Tudi za Slovenijo smo že večkrat morali ugotoviti, da industrijska delavnost ne napreduje tako, kot to zahteva porast prebivalstva ter naše socialne in kulturne potrebe. Posamezne industrijske panoge celo nazadujejo. Novih industrij ne ustanavljamo. Tudi mi moramo ugotoviti, da je industrijski razvoj v južnih delih države znatno večji in razsežnejši kot v severnih pokrajinah. Slovenski gospodarstveniki in politiki se morajo s temi problemi pričetiti kar najresnejše ukvarjati.

Nova pota

Narodna kultura mora rasti iz zemlje, iz naših krajev in iz našega naroda

Pred dnevi je predsednik češkoslovaške vlade g. Beran govoril o češki narodni kulturi besede, ki so pomembne tudi za nas Slovence.

«Narod mora ostati svoj tudi v umetnosti in zato opozarjam na poseben pomen regionalnega dela v umetnosti, ko umetnik misli na svoj dom, na svojo vas, na svoje kraje. Tako so ustvarjali ugledni češki upodabljajoči umetniki Aleš in Manes ter komponista Smetana in Dvořák. Tam zunaj, na vasi in v podeželskih mestih, tam se je

ohranil naš materinski jezik. Tam so se ob žgolenju ptic porajale v narodu naše češke pesmi. Tudi danes se moramo povrniti k tej čisti tvorbi, ki nas je proslavila v svetu. Moramo zavreči tako imenovano lažno umetnost, katere naš narod nikdar ni mogel razumeti in dojeti, pa je tudi nikdar ne bo. Zavreči moramo tako imenovano kulturo, ki skuša pri nas namesto domače češke glasbe uvajati vsemožeče zamorske krike, barske «šlagerje» in dvomljive novosti, kratko povedano: Namesto vesele slike

Po kateri poti?

Ljudstvu je treba vrniti vero v pravičnost in poštenost in tudi vero v politično enakopravnost državljanov

Zadnje vladno krizo je povzročil odstop petih ministrov, ki so svoj korak utemeljili s trditvijo, da je skrajni čas, da odstranimo vse ovire, ki so napoti za trajen in pravičen sporazum s Hrvati. Glavna ovira pri tem velikem delu je bila po — izjavi teh ministrov — vlada ministrskega predsednika g. Milana Stojadinovića in pa tudi g. Stojadinović sam. Tako je čez noč moral iti v pozabljenje oni politik, ki se je pustil nazivati za Pašičevega naslednika, za največjega jugoslovanskega državnika, ki je svoje pristaše uniformiral in se pustil častiti in pozdravljati s ponosnim nazivom: vodja. Zdelo se je, da je dr. Stojadinović nepremagljiva sila v državi. Štiri leta je ta politik držal krmilo države v rokah — kot strela iz jasnega pa pride spoznanje, da je ta politik prav za prav škodljivec države in najusodopolnejši kamen spoditike pri vseh hotenjih za sporazum s Hrvati. Res je, da so bili že preje v državi ljudje, ki niso hoteli verovati v zveličavnost politike Stojadinovićevega režima, toda njih svarila so bila preslabotna.

Na dan prihajajo stvari, pri katerih se človeku ježe lasje, ko jih čita ali sliši. Stojadinović je na zvit in previden način pripravljaval v državi ukinitve vseh demokratičnih svoboščin, vso moč državne zakonodajne in izvršne oblasti je hotel združiti samo v svoji osebi, čeprav je radi lepšega večkrat povdarjal, da hoče vrniti vse politične svoboščine, zlasti da hoče dati moderen volilni zakon in do skrajnosti olajšati cenzuro javnega mnjenja, z eno besedo: v državi je hotel izvesti fašistični ali totalitarni režim, v katerem bi bil on sam vodja, vsi bi morali biti samo brezpogojno pokorni in poslušni, besedo in moč bi imelo samo nekaj ljudi. Tako pogubo za narod in državo je pripravljaval ta mož. Vsi listi v državi so polni ogorčenja nad temi načrti, o katerih pa se je sicer v javnosti že dolgo šušljalo. Delavce pa še posebno zanima oni načrt, ki je bil izdelan v ministrstvu za socialno politiko, po katerem bi vlada dobila pooblastilo, da sme razpustiti vse delavske strokovne organizacije, jim vzeti svobodo ter predpisati za vse delavce eno samo obvezno organizacijo pod vodstvom oseb, katere bi imenovala vlada odnosno minister. V delavskih vrstah se je o tem načrtu govorilo že skoraj leto dni. Na ta načrt se je z očitnim veseljem pripravljalo nekaj ljudi, ki svobodnih strokovnih organizacij ne znajo ceniti. Tudi ta up je sedaj splaval po vodi!

Sedanja vlada z g. Cvetkovićem na čelu je javno v vladni deklaraciji obsodila namene in načrte preteklosti in izjavila, da je treba poiskati druga pota, po katerih naj hodi v bodoče državna politika, ki hoče obračunati z nesrečno politiko preteklosti in z vsemi njenimi izrastki. Ustvariti da je treba drugo ozračje, novo miselnost, v državno politiko mora priti več odkritosrčnosti in poštenosti, več smisla za pravičnost in enakopravnost. Nasilje se mora umakniti modri uvidevnosti. Gospodar nad ljudstvom ima biti samo država in nihče drugi, zlasti države ni več istovetiti s stranko. S hitrimi koraki se moramo vrniti k demokraciji. Vlada hoče pripraviti pot za sporazum s Hrvati. Kako naj bo izpeljana ta pot? Iz kakšnega gradiva naj bo grajena? Jasno je predvsem eno: na vseh poljih je nujno popraviti to, kar je zgrešila nesrečna politika preteklosti. V prvi vrsti je ljudstvu treba vrniti vero v pravičnost in poštenost, v politično enakopravnost ne samo narodov v državi, temveč tudi v osebno politično enakopravnost državljanov. Treba je vse enostranske diktatorske politične ukrepe zamenjati z ukrepi, ki so v skladu z demokracijo in z duhom spravljivosti in pomirjenja med narodi in državljani. Državno politiko naj zopet vodijo moralna načela in ljubezen do države in naroda.

— ec.

— pisano solato. Ne bojimo se tega povedati in priznati na glas in odkrito! Moramo ostati samosvoji, če se želimo uveljaviti v svetu in če hočemo živeti brez divjanja za svetovno slavo. Vsemu svetu se moramo predstaviti s svojim lastnim, originalnim delom. Narodna kultura mora rasti iz naše zemlje, iz

naših krajev in iz našega naroda. To nam pa ne brani, da ne bi spremljali vsega, kar dela ostali svet in nas tudi ne ovira, da ne bi prevzeli od sveta tistega, kar je dobro. Vendar pa to ne pomeni, da moramo vse, kar se dogaja v tem ali onem delu sveta, tudi takoj po opičje posnemati!»

Skrb za mladino

Gre za usodo desetisoč mladih ljudi, ki so stebri naše gospodarske bodočnosti

Slovenci moramo kot mal narod imeti posebno dobro razvit smisel za problem pravne in socialno-zdravstvene zaščite delovne mladine. Za male narode posebno krepko in resnično velja trditev, da v mladini leži bodočnost naroda. Te resnice se pa v praktičnem dnevnem življenju ne zavedamo prav posebno skrbno in dosledno. Našim besedam sledi vse premalo koristnih dejanj. Pomislimo samo na dejstvo, da se z neko posebno vneto zanimamo za zdravstveno zaščito učence se mladine, zlasti po mestih, po končani šolski dobi pa kar čez noč pozabimo na vse zdravstvene potrebe mladega človeka, ki stopi v uk in s tem v življenje. Kulturni narodi so spoznali, da ravno ta mladina, ki odraste ljudski šoli in stopi s polnim korakom v vse nevarnosti življenja, potrebuje največ zaščite. Zato je izšlo mnogo zakonov, ki na poseben način urejajo pravno zaščito delovne mladine, poleg tega pa mislijo tudi na zdravstveno stran te zaščite.

Tudi mi imamo nov obrtni zakon, ki je deloma uredil pravno stran zaščite vajencev, pustil pa je v nemi zdravstveno in socialno zaščito. Predpisan je sicer obvezen zdravniški pregled pred vstopom v uk, toda to je le na papirju. Vajenec ni podvržen obveznim naknadnim periodičnim pregledom, nima pravice do dopustov, niti možnosti, da si okrepi zdravje v kolonijah, stanuje v slabih stanovanjih, hrani se skromno. Številke govore o zelo žalostni sliki zdravstvenega stanja naših mladih vajencev. Nikjer ne vidimo stremiljenj po izboljšanju. Mislimo, da obrtniška združenja v tem oziru ne store svoje dolžnosti.

V zadnjem času je naš nosilec delavskega bolniškega zavarovanja organiziral večjo akcijo za zdravstveno zaščito vajencev. Izvršiti se mora najresnejši in najpopolnejši pregled vseh vajencev po zdravniku, po potrebi po specialistu, zlasti v protituberkuloznih dispanzarijih. Ta pregled se mora vsako leto ponoviti, do izteka učne dobe. Urad bo na ta način dobil v roke najpopolnejšo sliko o zdravstvenem stanju in socialnih razmerah za vsakega posameznega vajenca. To bo koristilo vajencu, staršem, poklicni posvetovalnici in tudi mojstru. Bolni bodo pravočasno prišli do temeljitega zdravljenja, slabotni do bivanja v počitniških kolonijah, mnogi si bodo mogli pravočasno prebrati poklic, ki bo bolj odgovarjal ustroju vajenca! To bo lepo in koristno delo, katerega velike koristi bodo vidne šele čez leta. Upamo, da bodo starši, vajenci in mojstri dobro razumeli ta prizadevanja okrogne urada in da bodo njegova stremiljenja tudi vsestransko podpirali.

Plačani dopusti

Delavstvo nima pravice do plačanih dopustov. Vendar so pa strokovne organizacije v nekaterih podjetjih dosegale, da dobe delavci plačane dopuste. Seveda so ti dopusti majhni. Prav posebno se delavec ne odpočije, ali zdravstveno ne opomore, če dobi na leto dva ali tri dni dopusta. Za zdaj so od podjetij priznani dopusti bolj načelnega značaja, tako bolj zaradi lepšega v kolektivnih pogodbah. Zato, da se ne pozabi, da delavstvo stalno zahteva plačane dopuste, ki bi

se uredili zakonitim pótom. Kakor so nam na razpolago podatki, so plačani dopusti uvedeni v kovinski industriji v sedmih podjetjih, v kemični industriji v treh podjetjih, nadalje v enem podjetju v lesni, živilski, usnjarski in gradbeni industriji in v dveh papirnicah. Plačani dopust imajo delavci državnih rudnikov in grafičnih podjetij. Naposled imajo plačan letni dopust delavci brivskih in frizerskih obratov v Ljubljani in delavci pekarskih obratov v Celju.

Čiščenje in čiščenje

Posnemanja vredni ukrepi češkoslovaških železnic. Priprave za sprejem tujcev

Že vseh dvajset povojnih let, odkar se veselimo in žalostimo v tej naši lepi in svobodni domovini, imamo stalno priložnost, da spremljamo v javni upravi in javnih podjetjih razna potrebna ali nepotrebna čiščenja, zlasti ob spremembah režimov. Množestveno preselejevanje »uradniških narodov« in šefov ustanov ali uradov je postalo tako rekoč že tradicija. Da bi se pri nas kdo od pristojnih činiteljev kdaj spomnil tudi na premnoga nujno potrebna »čiščenja«, »zračenja« in »razsvetljenja«, smo imeli srečo le prav redko slišati in videti.

V tem pogledu nam nudijo prav sedaj zopet nov posnemanja vreden primer bratje Čehoslovaki. V letošnjem marcu bo prirejen v vsej Češkoslovaški »mesec čistote na železnicah«. Ta ukrep naj bi bil generalna preizkušnja za poletno

tujskoprometno sezono. Z največjo natančnostjo, pedantnostjo in strogostjo se bo pazilo, da bodo železniški vozovi skrajno čisti, urejeni in opremljeni z vsemi potrebščinami za vzdrževanje in ohranitev čistosti. Ta ukrep se predvsem nanaša na stranišča, redno pometanje in razkuževanje vagonov, umivanje oken in opreme ter na splošno higijensko službo. »Mesec čistote na železnicah« se pa ne tiče zgolj vzdrževanja snage v železniških vagonih in motornih vlakih. Tudi postajna poslopja, pisarne in restavracije morajo biti opremljene in preskrbljene z vsemi potrebščinami, ki povečujejo udobnost potujočega občinstva. Nadzorni organi prometnega ministrstva bodo strogo pazili, da se bodo gornje odredbe izvajale kar najtočneje. Za železniško osobje je vlada izdala specialne brošure s podrobnimi

Razgled po svetu

Balkanska zveza

Stalni svet balkanske zveze je konferiral v Bukarešti. Mednarodna politična javnost je konferencam posvečala največjo pozornost. Vsaj so se konference oršile v izredno pomembnem času. V celem svetu se odigravajo dogodki, ki opravičeno vznemirjajo narode in države. Balkanske države zaenkrat še niso neposredno prizadete od vojnega nemira. V interesu balkanskih držav je, da se tudi za naprej izločijo iz sporov, ki po celem svetu grozeče silijo v ospredje. Balkan naj bi ostal med seboj pomirjen in uravnotežen, in neprizadet od oplbov, ki ga naj bi omešale v konflikte, ki bi neminovno vodili v katastrofo.

Z velikim zadoščenjem zato sprejemajo balkanski narodi umerjene sklepe Balkanske zveze, ki je ponovno svečano izjavila, da med Jugoslavijo, Romunijo, Grško in Turčijo ni sporov in da beže vse države neskaljeno prijateljstvo. Balkanska zveza je odločena zastopati enotno stališče napram vsem političnim problemom, ki se pojavljajo v Evropi in v kolikor bi bila tudi sama prizadeta. Balkanska zveza slovesno izjavlja, da so meje njenih članic nedotakljive in s tem zapira pot vsem stremiljenjem, da bi kdorkoli delal politične račune, ki bi ogrožali samostojnost balkanskih držav. Pričakovati je, da se bo tudi razmerje med Balkansko zvezo in Bolgarijo tako razčistilo, da ni daleč čas, ko bo Bolgarija član Balkanske zveze. Prevladuje spoznanje, da je najmodreje, da se balkanske države same med seboj uravnajo svoje odnose, brez posredovanja tretjih.

Balkan je veljal očasih kot ognjišče vojne nevarnosti. Danes je baš obratno. Tako imenovano »Balkansko ozračje« se je premestilo na zapad.

Odpor demokracij

S postavitvijo italijanskih zahtev po Tuneziji, Korsiki, Džibutiju in po koncesijah v Suez se je pričakovalo, da bo doživela Evropa drugi monakovski sporazum, ali vojno. Vendar je nastal v razvoju odločilnih političnih dogodkov zastoj. Ofenziva totalitarnih držav je proči v zadnjih letih nalezela na krepak odgovor demokracij. Velika je sicer pripravljenost demokracij držav za razgovore, vendar samo v gotovih mejah. Niti govora ne more biti n. pr. o tem, da Francija odstopi ped svojega teritorija. Amerika je z vsem poudarkom izjavila, da je pripravljena tudi dejansko pomagati demokracijam v Evropi in dovolila ogromne dobave orožja Franciji in Angliji, ki se z vso premišljenostjo in naglico pripravljata na obrambo svojih interesov. V Angliji je bil izglasovan vojni proračun, kakršnega Anglija v svoji zgodovini še ni imela. V Nemčiji je veliko oboroževanje. Anglije povzročilo silno vznemirjenje in ni nobenega dvoma več, da se drugo Monakovo ne bo več ponovilo.

— **Obračun z intelektualci.** Nemški minister dr. Göbbels je v svojem govoru pred nemškimi uradniki silovito obračunal z nemškimi izobraženci in s tako imenovano »boljšo družbo«.

instrukcijami, kako se mora »mesec čistote na železnicah« izvesti, prireajo se pa istočasno tudi posebni tečaji za pouk železniških uslužbencev ob predvajanju odgovarjajočih filmov.

Zdi se nam, da ne bi tudi našemu ugledu in pa tujskemu prometu škodovalo, če bi tudi gornjemu vzgledu bratov Čehoslovakov sledili prav po bratovsko.

Göbbels je rekel: Ti ljudje ne vedo, kam spadajo. Prestrahopetni so, da bi se izrekli za nas, a tudi prestrahopetni, da bi odkrito nastopili proti nam. Ob uspehih narodnega socializma bi se ti paraziti sicer radi redili in zahtevali od njega vsemogoče žrtve, da bi jim bilo čimbolj udobno. Nemški intelektualci so kot voda, ki ni ne topla ne mrzla, ampak mlačna in jo moramo zato izpljuniti iz ust.

— **Belo knjigo o izdatkih za oboroževanje** je izdala angleška vlada. S knjigo hoče angleška vlada opravičiti pred ljudstvom zahtevo po velikih izdatkih za oboroževanje, ki bi po novem državnem proračunu znašali 150 milijard dinarjev!

— **Med češkoslovaško in Madžarsko** je bil podpisan sporazum, po katerem bodo lahko češkoslovaški državljani, ki so prebivali na ozemlju, katerega so zasedli Madžari, prenesli vse svoje imetje na Češkoslovaško. Isto pravico imajo tudi Madžari, ki so ostali na Češkoslovaškem.

— **Bivši predsednik karpatsko-ukrajinske vlade Brody** je bil izpuščen iz praških zaporov in se je izselil na Madžarsko.

— **Novi stiki delodajalcev z delavci.** V ČSR bo tovarna Sochor priredila vsakih 14 dni na svoj račun skupno večerjo, h kateri bodo menjaše pozvani vsi uradniki, kar največje število mojstrov in delavcev. Te skupne večerje imajo namen poglobiti stik in dobre odnose med seboj ter tako ustvariti boljše pogoje za uspešno skupno delo.

IVAN KRAVOS MARIBOR

priporočila: koočke, ročne torbice, aktovke, denarnice, nahrbtnike, gamaše itd.

— **Sijajen dar alzaškega industrijca.** Bogati alzaški industrijec Schlumberger, kateri je pred nedavnim umrl v visoki starosti 95 let, je zapustil francoski akademiji znanosti 17 milijonov frankov z namenom, da se z obrestmi tega kapitala vsako leto podpre številne francoske družine.

— **Obvezna objava prostih mest.** Primator Prage je izdal uredbo, da so dolžni vsi delodajalci javljati spraznjena in nova mesta uradu dela glavnega mesta Prage. Kontrahenti investicijskih del so tudi dolžni s posebnim dogovorom sprejemati delavstvo edino preko tega urada dela. Vsaka kršitev se kaznuje z globo do 50 tisoč Kč.

— **Število brezposelnih v Avstriji** stalno pada in je veliko povpraševanje po kvalificiranih delovnih močeh. Dolga leta brezposelnosti so slabo vplivala na produkcijo in življenje in veliko delavcev je šlo po zaposlitev v Nemčijo. Uradni krogi na Dunaju mislijo poklicati te delavce nazaj. V 8 mesecih je bilo na novo zaposlenih 500 tisoč delavcev. V berlinskih krogih prevladuje mnenje, da bo v najkrajšem času tudi v Sudetih odstranjena brezposelnost.

— **Svetovna produkcija premoga.** Svetovna produkcija črnega premoga v letu 1937. Nemška produkcija je pri ton proti 1.290.000.000 ton v letu 1927. Svetovna produkcija rjavega premoga pa se ocenjuje v letu 1938. na 230 milijonov 100.000 ton proti 253.700.000 ton v letu 1937. Nemška produkcija je pri tej produkciji udeležena s 193.500.000 ton proti 184.700.000 tonami v l. 1937.

— **Kitajska vojska** je pričela z veliko ofenzivo pri japonski vojski. Čete maršala Čangkajška so napredovale na vseh frontah. Kakor je videti, se japonska napovedovanja, da bo kmalu zlomljen odpor Kitajcev, niso uresničila.

TEKOM TEDNA

Šušmarstvo

Stvarne ugotovitve

Na zaključku zadnjega zasedanja slovenskega banskega sveta je član tega sveta in zastopnik mesta Ljubljane g. Iv. Avsenek, ki je znan kot resen gospodarstvenik, povedal sledeče misli: «Če pogledamo banovinski proračun bližje, vidimo, da je banovina izčrpala vse kreditne možnosti. Zato je čisto naravno, da se vsi oziramo po nečem boljšem. Toda vse to si vendar ne predstavljamo preveč lepo. Domišljamo si, da si bomo lahko pospešili dohodka iz državne blagajne. Med nami se je do sedaj govorilo, da je šlo vseh 20 let mnogo denarja v Beograd, pozneje se bo pa vse to spremenilo. Mislim, da je vse to pojmovanje zasnovano v pogrešnem pojmovanju stvarnosti. Če vzamemo ministrstva, kjer bi se dalo kaj oddeliti ali pa pustiti, vidimo, da ostane od vsega (državnega) proračuna 12 milijard dinarjev za delitev na samouprave 2 in pol milijarde. Od teh pride na osebnih izdatke še pol milijarda, tako ostane od vsega za delitev samo še nekaj nad 1 milijardo. Ta ena milijarda bo na podlagi kakkega pametnega sporazuma prišla v pošte za delitev.»

Svoječasno so razni demagoški politiki kričali, da je edina gospodarska rešitev Slovenije v njeni finančno-gospodarski avtonomiji. Te besede pa povedo, da centralna blagajna naših finančnih gospodarskih težav ni posebno veliko zakrivila in da pri uvedbi avtonomnega gospodarstva iz državne blagajne ne bomo prav veliko dobili. Tako smo zopet za eno spoznanje bogatejši. Svojo gospodarsko politiko moramo vendarle nasloniti na spoznanje, da je Slovenija pasivna pokrajina in da sama iz sebe ne bo mogla zadostiti vsem velikim kulturnim in gospodarskim potrebam Slovencev.

== Kaj je nameraval dr. Stojadinović? Zagrebški «Jutarnji list» je poročal, da načrt finančnega zakona, katerega je pripravil dr. Stojadinović, razkriva, kaj je nameraval storiti. Iz političnih členov finančnega zakona se razvidi, da je dr. Stojadinović hotel odpraviti demokratizem in parlamentarizem ter uvesti totalitarni sistem, ki bi bil on njegov vodja. Po zamisli svojega finančnega zakona je hotel odpraviti še zadnje ostanke občinske samouprave, odpraviti občinske odbore ter za večne čase zagotoviti oblast v občinah peščici svojih. Ti členi so hoteli med ljudstvom vzbuditi odpor, kar naj bi bil povod za «močno roko». — List, ki to prinaša, konča z besedami: «Ponovilo se je staro pravilo, da se nasilniki nič ne nauče iz zgodovine. Zgodovinske sile pa so silnejše kakor pa želje posameznikov, zato bodo zmagale.»

== Službeno javlja Zveza združenih delavcev, da je njena centrala v Beogradu odstavila vodilnega funkcionarja dr. D. Pešića, izključila pa blagajnika Petra Andjelija, o katerem se posebej pristavlja, «da naj ga člani takoj predajo policijski oblasti, ako bi se kjerkoli pojavil v imenu pokreta.»

== Razpust delavskih strokovnih organizacij. Stojadinovićeva vlada je pripravila za novi finančni zakon pooblastilo za ministra za socialno politiko, da lahko izda uredbu, po kateri bi se razpustile vse strokovne organizacije in dovolila samo ena strokovna organizacija za vse delavstvo. Jedro

nove strokovne organizacije bi tvoril Jugoras. Zato so gospodje okoli Zveze združenih delavcev tudi tako hiteli, da so se fuzionirali z Jugorasom. Z demisijo dr. Stojadinovićeve vlade je propadel načrt o razpustu strokovnih organizacij in bo novi finančni zakon ostal brez takega pooblastila. Ostala je pa fuzija Zveze združenih delavcev z Jugorasom...

== Bednostni sklad. Banska uprava je preteklo leto nakazala v pomoč «siromakom in brezposelnim», kakor pravi uradno poročilo, 1.1 mil. din. Borzi dela je bilo nakazanih iz istega fonda 50.000 din. Zelo zanimivo bi bilo zvedeti za načela, po katerih se razdeljuje bednostni fond na posamezne srece. Gospod Peter Arnež je na seji banskega sveta povedal, da so Jesenice dobile iz bednostnega fonda samo 50.000 din in naj so tudi Jesenice plačale v bednostni sklad nad milijon dinarjev!

== O plačah državnih nameščenecv prinaša zanimiv članek «Učiteljski tovariš», kjer utemeljuje zahtevo, da se z novim državnim proračunom zvišajo plače državnim nameščencem. L. 1931. je znašal državni proračun 12 milijard in je bila povprečna plača državnega nameščenca 2413 din na mesec. Leta 1935. je znašal državni proračun 9 milijard, povprečna plača pa je bila 1711 din, to je za 622 din manj kot leta 1931. V letu 1937., ko se je proračun zvišal na 10 milijard, so se tudi plače povprečno zboljšale za 100 din na mesec. Letošnji državni proračun znaša 12 milijard in je zato pričakovati, da se bodo plače državnih nameščenecv vsaj v toliko zboljšale, da bodo dobili iste prejemke, kot leta 1931., to je povprečno po 2413 din.

== V novem državnem proračunu je zvišana dotacija za potrebe rimskokatoliške cerkve za 2,3 na 29,3 mil. din. Za gradnjo vodovoda Predvor-Brdo-Kranj je vnešena postavka 1,2 mil. din. Izdatki za Narodno gledališče v Ljubljani so predvideni na 5,9 mil. din, za Akademijo znanosti in umetnosti na 155.000 din, podpora za Narodno galerijo pa znaša 40.000 din, za Muzejsko društvo pa 20.000 din.

== V načrtu je zgraditi veliko avtomobilsko cesto, ki bi bila speljana od Trsta preko Ljubljane, Zagreba, Beograda, Bukarešte do Konstanze ob Črnem morju. V odseku Ljubljana-Zagreb bo avtomobilska cesta izpeljana skozi dolino Save, in sicer na desnem bregu mimo Trbovelj in Zidanega mosta, pri Radečah bo pa šla preko Save, nakar bo speljana na levem bregu do Zagreba. Tako bo dobila Ljubljana najkrajšo zvezo z Zagrebom.

== V Medmurju išče nafto že več let družba Panonija. Preteklo jesen so ponovno začeli vrtati na raznih krajih in so našli na večje množine nafte. Družbi Panonija se je posrečilo za svoje podjetje zainteresirati nemški kapital. Nemci bodo dali na razpolago tudi najnovejše stroje za vrtanje.

== Novo upravno poslopje bo zgradil SUZOR v Vinkovcih.

== Število industrijskih obratov se je po statistiki TOI znižalo v dravski banovini zadnje dve leti za 11 obratov. V drugih banovinah število industrijskih obratov stalno narašča. Ugodnejši gospodarski pogoji drugih banovin silijo celo že obstoječe industrije, da se selijo na jug, kjer so bližje prodajnemu trgu in kjer je manjša davčna obremenitev. Tudi trgovinski obrati izkazujejo, da je v letu 1938. padel prirastek na številu obratov od 148 na 36 obratov.

== Tudi v Beli krajini pada število rojstev in naj je tudi tipično kmetijska pokrajina. Leta 1936. se je rodilo 772 otrok, leta 1938. pa le še 700 otrok.

Že v zadnji številki našega lista smo navedli, da je šušmarstvo treba izkoreniniti ne samo v interesu delodajalcev, temveč tudi delavcev. Ko smo pa že postavili to trditev, smo dolžni, da jo tudi podrobno utemeljimo. Naša razmotrivanja o šušmarstvu pa ne bi bila popolna, če ne bi na koncu navedli ukrepe, ki so potrebni, da se šušmarstvo tudi odpravi.

Obravnavamo vprašanje šušmarstva s posebnim ozirom na stavbinsko delstvo. S tem pa še ni rečeno, da v drugih obrtniških strokah ni šušmarjev. Pa še prav veliko jih je!

Mišljenja smo, da so vsi ukrepi proti šušmarstvu toliko časa brezuspešni, dokler ne bo zlo ozdravljeno pri korenini. V zmoti je vsakdo, ki misli, da bo šušmarstvo odpravljeno n. pr. že s strožimi predpisi obrtne policije in težkimi kaznimi. Šušmarstvo je posledica obupnih socialnih razmer. Na stotine obrtniških delavcev je brez posla. Zaposleni delavci pa nimajo zaslužkov, od katerih bi lahko živeli. Kdo bo zameril delavcu, ki ne more živeti, da šušmari? Zato, dokler delavci ne bodo zaposleni, dokler ne bodo zaslužili toliko, da bodo lahko živeli, toliko časa ne bo konec šušmarstva!

Posledice šušmarstva

A. Za legalnega obrtnika: zmanjšanje možnosti polne zaposlitve kljub plačevanju vseh državnih, banovinskih in občinskih dajatev.

B. Za delavstvo: izguba pravic iz naslova socialnega zavarovanja, ker šušmar običajno:

1. izigra bolniško blagajno ter ne prijavi delavca v zavarovanje, vsled česar trpi delavec zlasti pri brezposelnem in starostnem zavarovanju;

2. ne plača dajatev iz naslova § 219 obrtnega zakona, dalje ne plača odpovednega roka in često krši celo obstoječe minimalne

mezde, da mezd kolektivne pogodbe sploh ne omenjamo.

C. Za socialne institucije:

1. izguba prispevkov za razna zavarovanja z istočasno obveznostjo dajatev v slučaju bolezni in nezgod;

2. večji riziko za nezgodne dajatve, ker šušmar ne posveča take pažnje varnostnim napravam.

C. Za državne oblasti (finančne in politične):

1. izpad na davkih, dokladah in taksah, katerim se šušmar izogne;

2. nepovoljne kritike od strani legalnih obrtnikov, vsled česar trpi ugled oblasti.

Ukrepi in pobijanje šušmarstva

Delavske strokovne organizacije se strinjajo s tem, da se izda končnoveljavno poseben zakon o pobijanju šušmarstva z upoštevanjem predlogov, ki so jih že opetovano stavila prizadeta delodajalska združenja.

S tem zakonom se mora preprečiti zloraba § 47 obrtnega zakona, ukiniti izvrševanje obrtnih in gradbenih del od strani javnih edinic ter predvideti obvezno razpisovanje vseh javnih del.

HARMONIKE GLASBILA MUZIKALIJE - NOTE
le v specialni trgovini
PERC OTTO
MARIBOR, Gosposka 34
*Prezdam vsa popravila
Zahtevajte cenik!
Plačila na obroke!
Društva imajo popust.*

Istočasno mora ta zakon predvideti obvezno kontrolo nad izvajanjem obstoječe socialne zakonodaje s primernimi kazenskimi sankcijami po upravnih oblasteh I. stopnje, za kar naj se osnujejo pri sreskih načelstvih posebne «Inspekcije o izvajanju predpisov socialne in obrtne zakonodaje».

Možni so še drugi ukrepi, ki bi omogočili posledice šušmarstva, kot n. pr.:

a) obvezno položitev gotove kavcije pred začetkom dela, ki bi služila kot garancija, da bo prevzemnik dela tudi izpolnil vse obveze napram socialnim institucijam, delavstvu in državi;

b) garancija gradbenega gospodarja, da bo prevzemnik dela izpolnil zakonite obveznosti, kakor je ta obveza že uvedena za pri-

spevke Okrožnega urada za zavarovanje delavcev.

Kljub izvedbi vseh teh ukrepov pa bo šušmarstvo v manjšem obsegu še vedno obstajalo, dokler se ne odpravi glavnega povzročitelja:

brezposelnost ter prenizke delavske mezde.

Najbolj radikalen ukrep za pobijanje šušmarstva je preskrba zaposlitve delavskih množic ob primernih mezdah ne samo z izvajanjem obsežnih javnih del, marveč tudi s podpiranjem privatne iniciative pri zgradbi domače industrije.

Neobhodno potrebna je končno nujna spopolnitev obstoječega brezposelnega zavarovanja, ki mora zagantirati delavcu brez izjeme zadosno podporo v času, ko zanj ni dela ter istočasno nuditi podporo tudi obrtniku, ako ostane brez zaposlitve.

Ali verjamete, ali ne?

— da je ljudstvo sito sprevedov te lovadnih društev, procesij in pogrebcev, je pokazal pustni korzo v Ljubljani, pri katerem je sodelovalo vse, kar leze in gre,

— da sede v nekaterih pisarnah gospodje z visokimi naslovi, toda kljub naslovu nimajo nič besede,

— da so ob tem pustem času pekarije prazne, gostilne pa tako polne, da vanje ne moreš,

— da so bili v sprevedu pustnega korza maskirani celo ljudje, za katere bi bilo dovolj, da bi sneli samo svoje običajne maske, pa bi jih kljub temu ne bilo spoznati,

— da nosi v današnjih časih marsikdo po tri ali več mask na dan, ker mu tako velevala dolžnost...

— da so nekateri maskirani celo leto,

Iz naših delavskih krajev Na vprašanje - odgovor

Maribor

Občni zbor podružnice NSZ v Mariboru se bo vršil v nedeljo 26. t. m. ob pol 9. uri dopoldne v predavalnici NSZ, Sodna ulica 9-III. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 3. Poročilo odbornikov. 4. Poročilo nadzorstva. 5. Poročilo zastopnika centrale. 6. Volitve novega odbora in nadzorstva. 7. Predlogi in slučajnosti. Redno plačujočim članom so bila razposlana vabila, s katerimi bodo imeli dostop na občni zbor. Oni, ki nimajo poravnane članarine in niso prejeli vabila, poravnajo lahko članarino do pred občnim zborom, nakar prejmejo vabilo na občni zbor.

Neumestna kazen. Kakor smo zadnjič pisali, je neka večja tukajšnja tekstilna tvornica kaznovala večji oddelek z denarno kaznijo, in sicer je pri zadnjem izplačilu bilo vsakemu delavcu odtegnjeno po 10 dinarjev. Zastopstvo NSZ je pri podjetniku interveniralo zoper izrečeno kazen, a je bilo odbito, češ, da si podjetje ne zna drugače pomagati, ker nihče ne izdaja onega, ki je razrezal blago. Tudi razpisana nagrada 1000 dinarjev ni pomagala, da bi bil ovaden oni, ki brezvestno dela škodo podjetju in vsemu delavstvu. Kakor smo že po naših zastopnikih osebno, tako moramo tudi na tem mestu obsojati tak način kaznovanja, ker se tu brezizjemno kaznujejo vsi, četudi niso pri neumestnem dejanju imeli ničesar opraviti. Podjetje naj bi energično poiskalo krivce, ne pa da izreka kazen splošno. Kazen je za nekatere prav občutna, ker jim je odvzela kruh za dva dni. Treba bi bilo, da se inspekcija dela pobriga za tako vrsto kazni in ugotovi, če so po zakonu osnovane in kam gre ves denar, ki se nabere od takih kazni. Podjetje sicer trdi, da gre v delavski fond, a delavci o tem nič ne vedo. Med delavstvom vlada radi neuteemeljene kazni precejšnje razburjenje, kar je povsem razumljivo.

Članstvo mariborske podružnice. Nekateri člani so zaostali s plačanjem članarine in se na vse opomine nič ne zmenijo. Takim zamudnikom smo z današnjo številko ustavili list. Vse one, ki želijo dobivati tudi za naprej list, prosimo, naj se zgledajo v tajništvo in poravnajo članarino, da si pridobijo tako pravico do lista. Delavski list se vzdržuje samo iz naročnikov in članskih prispevkov, zato ne moremo nobenemu pošiljati lista zastonj.

Javornik

Občni zbor podružnice NSZ Slov. Javornik se bo vršil dne 5. marca t. l. v dvorani Sokolskega doma. Dnevni red: 1. Poročilo funkcionarjev: predsednika, tajnika in blagajnika. 2. Poročila zastopnika centrale. 3. Slučajnosti. Tovariši! Upamo, da se boste občnega zbora v polnem številu udeležili.

Medvode

Delavstvo tovarne Bergant v Medvodah, ki je nedavno prestopilo v NSZ in stavilo predloge za izboljšanje pogojev v tej tovarni, je po poteku dveh pogajanj z vodstvom podjetja in NSZ prišlo do sledečih zaključkov: Lastnik podjetja g. Bergant je pristal na osemurni delavnik kljub temu, da spada podjetje pod 10urni delavnik, ker ne zaposluje več kot 10 delavcev. Doseglo se je tudi, da bodo plače zvišane, kot je podjetnik obljubil do 4 din na uro. Upamo, da bo kmalu prišlo do zadovoljstva na obeh straneh. — V

Medičevi tovarni še sedaj ni prišlo do kolektivne pogodbe, ker se podjetje iste otepa. Najbrže bo treba iskati zaščite pri merodajnih faktorjih.

Poročil se je v nedeljo 19. februarja t. l. agilni član in odbornik pri NSZ v Medvodah tov. Merjasec Ivan s tov. Kristino Srebrnjak. Članstvo in odbor podružnice NSZ novoporočencema iskreno čestita.

Sv. Pavel pri Preboldu

V soboto 18. t. m. je imela tukajšnja podružnica v Zadrženem domu svoj redni letni občni zbor. Občni zbor je otvoril predsednik podružnice tovariš Drča, pozdravil tovariše, ki so se občnega zbora polnoštevilno udeležili in takoj nato podal predsedniško poročilo. Iz njegovega poročila je bilo razbrati, da je podružnica med letom prav uspešno delovala, vendar je tovariš predsednik ponovno apeliral na zavednost članstva in potrebo čim širšega organiziranja. Grajal je one tovariše, ki vedno samo kritizirajo, kadar pa je treba kaj pokazati ali kje energično nastopiti, jih pa ni nikoder. Povdaril je tudi, da se mora delavstvo za organizacijo bolj zavzeti in biti pripravljeno, da se tudi malo žrtvuje, kadar vidi, da so njegovi tovariši v sili. Članstvo se mora vselej podrediti mnenju večine in oni, ki ostanejo v manjšini, zaradi tega ne smejo zabavljati.

Predsednikovemu poročilu so sledila še ostala poročila, nakar je bila odobro soglasno izglasovana razrešnica. Pri volitvah je bil po večini izvoljen spet stari odbor s tov. Drčo kot predsednikom.

Občnega zbora se je udeležil tudi delegat centrale tov. dr. Kovič France, ki je najprej izročil pozdrave centrale in govoril o potrebi in važnosti organizacije, nato pa imel predavanje o pravicah in dolžnostih obratnih zaupnikov.

Podružnici v Št. Pavlu želimo v novem poslovnem letu čim največ uspeha.

Ribnica

Osnutek kolektivne pogodbe, za katero se bori delavstvo, organizirano v NSZ, je bila poslana podjetnikom. V interesu delodajalcev, kakor tudi delavstva je, da pride čimprej do pogajanj in končno do sklenitve kolektivne pogodbe. — Upamo, da nam gospodje ne bodo delali neprilik in bodo pristali na naše upravičene zahteve. Tovariši! Bodimo složni!

Mežica

Draginjsko vprašanje v našem industrijskem kraju postaja zmeraj bolj pereče. Če primerjamo cene, ugotovimo, da so cene v Mežici višje, kakor v Mariboru ali celo v Ljubljani. Če pomislimo, da imajo trgovci v mestih veliko večje davčne in občinske dajatve, posebno moramo upoštevati, kako visoka je najemnina v mestih za potrebne trgovske prostore — so cene pri nas pretirane. Pri nas v Mežici imamo tudi dva konzuma: «črnega» in «rdečega». Merodajni činitelji pravijo, da so bili ti konzumi ustanovljeni zato, da bi delavcu pripomogli do cenejšega nakupa in ga obvarovali morebitnih navijalcev cen ter da bi kupovali 10 do 15% ceneje kot drugje. Pri nas v Mežici konzumi nič ne pomenijo, ker imajo ravno tako visoke cene, kakor privatne trgovine. Vsem nam je dobro znano, da imajo konzumi tudi davčne ugodnosti, katerih privatni

Janez K. — Poljčane. Moj brat je zaposlen v malem rudniku. Nastali so spori radi akorda. Nihče mu noče dati pri rudniku pojasnila, kako se je akord določil. Akordne postavke so skrajno krivične. — Po službenem redu za rudarska podjetja se mora višina akorda priobčiti delavcu na licu mesta najkasneje v roku 3 dni po dodelitvi dela. Vsak delavec ima pravičo zahtevati pojasnilo glede dvomnih postavk od nameščenca rudnika, ki je postavke določil. Odmera akordnih del se izvrši najkasneje koncem delovne periode in po dovršitvi dela, oziroma vsled potrebe po naravi dela pa tudi bolj pogosto. Pri odmeri mora biti vsaj en delavec dotične delavske skupine navzoč. Nameščenec, ki vrši odmero, mora delavcu pred zapustitvijo delovnega mesta prečitati vse podatke, nakar se mora ta izjaviti o pravilnosti. Ti predpisi delovnega reda so tako jasni, da se bo Vaš brat lahko ubranil pred vsako krivico, ki se mu je delala glede akordnega obračuna.

trgovec nima; nadalje imajo velike ugodnosti pri naročevanju blaga in vendar kljub vsem navedenim ugodnostim ni nič ceneje, kakor v zasebni trgovini. Razmišljati bomo morali o tem, kako si naj pomagamo! Cene življenjskim potrebščinam se morajo znižati. Če ne bo šlo drugače, se bodo morali naši člani osamosvojiti in ustanoviti lastno konzumno zadrugo!

„OBNOVA“

NOVAK, MARIBOR
Jurčičeva 6

Najceneje kupite pri nas:
pohištvo, tapetniške izdelke, linolej
preproge, zavese, odeje, železno pohištvo, otroške vozičke itd.

PRI NAKUPU VSAKOVRSNEGA BLAGA SE PRIPOROČA
NOVO OTVORJENA MANUFAKTURNA TRGOVINA

JOŽE ROŽAJ
MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 16

**NAJVEČJI SLOVENSKI
PUPILARNOVARNI ZAVOD**

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

STANJE VLOG PREKO DIN 420.000.000.—
LASTNE REZERVE NAD „ 26.000.000.—
DOVOLJUJE POSOJILA PROTI VKNJIŽBI
ZA VSE OBVEZE HRANILNICE

JAMČI

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

Franc M. — Celje. Zaposlen sem kot skladiščnik. Vodim skladiščno knjigovodstvo in nadziram delavce v skladišču. Imam mesečno plačo. Delodajalec mi je odpovedal službo na en mesec. Ali lahko zahtevam daljši odpovedni rok? — Kakor nam pišete, izvršujete v skladišču pretežno pisarniške in vodilne posle. Ročnega dela sploh ne opravljate. Z ozirom na značaj Vaše službe, Vas je smatrati za nameščenca in spadate zato pod določila IV. poglavja obrtnega zakona, ki obravnava trgovsko in ostalo višje osebo. Službo se vam more odpovedati le s koncem koledarskega četrtletja (to se pravi le štirikrat na leto), in sicer 6 tednov prej. Po petih letih službe je odpovedni rok koncem koledarskega četrtletja in s predhodno trimesečno odpovedjo. Če vam delodajalec z lepa ne bo plačal celega odpovednega roka, prijavite svoj zahtevek sreskemu sodišču. Preskrbite si preje od občinskega urada izkaz o imovinskem stanju, da ne boste imeli pri sodnji nobenih stroškov.

Iz lastne pletarne

damske jopice od Din 25.— naprej
moške „ od Din 35.— „
otroške „ od Din 12.— „

tudi po meri tekom 6 ur po najnovejših
modelih in barvah izdeluje

„LUNA“
samo Maribor, Glavni trg 24

Ugoden nakup manufakture pri
I. TRPIN-U

Oglejte si izložbe. Blago in cene govorijo!

„GRICH“ pod Urbanom Rošpoh. Izletniška
gostilna, prenočišča, auto cesta. Prvovrstna
vina in kuhinja. Telefon: 28-07